

Nr. 10

August 2014

EUROPA STRATEGICĂ

-buletin informativ-

EUROPA STRATEGICĂ

-buletin informativ-

*Echipa editorială adresează sincere mulțumiri
tuturor colaboratorilor care au făcut posibilă apariția
prezentul număr al Buletinului informativ „Europa strategică”.*

Board editorial

Coordonatori

Conf. univ. dr. Virgil Stoica

Facultatea de Filozofie, Universitatea Alexandru Ioan Cuza din Iași

Lect. univ. dr. Mihaela Tofan

Facultatea de Economie și Administrarea Afacerilor, Universitatea Alexandru Ioan Cuza din Iași

Editor

c.s. Cristian Încălțărău, *Centrul de Studii Europene, Universitatea Alexandru Ioan Cuza din Iași*

Secretariat

Drd. Loredana Simionov, *Universitatea Alexandru Ioan Cuza din Iași*

Versiunea electronică a buletinului informativ Europa strategică poate fi accesată la: http://www.cse.uaic.ro/Publicatii/europa_strategica10.pdf.

Buletinul informativ EUROPA STRATEGICĂ este produs al proiectului Centrul de Excelență în Studii Europene, câștigat de Universitatea Alexandru Ioan Cuza din Iași în competiția EACEA, februarie 2009.

Ilustrațiile prezente în acest material sunt furnizate de Serviciul Audiovizual al Comisiei Europene: <http://ec.europa.eu> și al Parlamentului European <http://www.europarl.europa.eu>

Iași, Editura Universității Alexandru Ioan Cuza din Iași, Decembrie 2014

ISSN: 2068 – 4606 (online)

©Centrul de Studii Europene al Universității Alexandru Ioan Cuza din Iași

CUPRINS

I. PRINCIPALELE SUBIECTE ABORDATE ÎN CADRUL ȘEDINȚELOR CONSILIULUI EUROPEAN _____ 5

Considerente generale asupra Consiliului European din 20-21 Martie 2014
_____ 5

Întâlnirea informală a șefilor de stat sau de guvern din 27 Mai 2014
pentru a discuta situația din Ucraina _____ 11

Considerente generale asupra Consiliului European din 26-27 Iunie 2014
_____ 13

Reuniunea specială a Consiliului European din 16 Iulie 2014 _____ 18

II. STUDII ȘI ANALIZE ALE CERCETĂTORILOR ASUPRA TEMELOR MAJORE ABORDATE DE CONSILIUL EUROPEAN _____ 21

Cooperare, solidaritate și angajament. consiliul european la sfârșit de 2013
și început de 2014 – *Diana Mărgărit* _____ 21

Dezvoltare sustenabilă în cadrul Uniunii Europene, standarde și legislație
de raportare a responsabilității sociale a organizațiilor – *Andreia Gabriela
Andrei* _____ 25

„Europa Creativă” – programul Uniunii Europene pentru sprijinirea
sectoarelor creative și culturale în perioada 2014-2020 - *Sorin Mazilu* _____ 29

Ucraina în strategiile externe ale Uniunii Europene și Federației Ruse:
asociere versus dezintegrare statală? – *Andrei Scrinic* _____ 32

I. PRINCIPALELE SUBIECTE ABORDATE ÎN CADRUL ȘEDINȚELOR CONSILIULUI EUROPEAN

Considerente generale asupra Consiliului European din 20-21 Martie 2014

1. Creștere, competitivitate și locuri de muncă

Semestrul european

După ce la finalul anului 2013 au fost aprobate prioritățile generale ale politicilor UE, Consiliul European a atras atenția asupra unora, și anume asupra politicilor pentru îmbunătățirea competitivității, sprijinirea creării de locuri de muncă și combaterea șomajului, în special a șomajului în rândul tinerilor, precum și monitorizarea reformelor în vederea îmbunătățirii funcționării piețelor muncii.

Pe lângă programele naționale de reformă și programele de stabilitate și de convergență, care trebuie să urmărească realizarea unor recomandări specifice fiecărei țări, Consiliul European a solicitat intensificarea eforturilor în vederea atingerii obiectivelor Europa 2020, așteptând revizuirea Strategiei Europa 2020 din anul 2015.

Au fost realizați pași importanți în vederea finalizării uniunii bancare și se va încerca adoptarea formală a Regulamentului privind mecanismul unic de rezoluție înainte de sfârșitul actualei legislaturi.

Competitivitatea și politica industrială

Având în vedere faptul că economia europeană încă este în curs de redresare, după mai mulți ani de creștere limitată sau chiar negativă, este nevoie de o bază industrială puternică și competitivă în ceea ce privește atât producția, cât și investițiile. Competitivitatea necesită un mediu stabil, simplu și previzibil, inclusiv o mai bună legiferare și, în special, un program REFIT (*Regulatory Fitness and Performance programme*) ambițios. În plus, cadrul general la nivel european și național trebuie să devină mai permisiv

pentru investiții și inovare și pentru repatrierea locurilor de muncă din sectoarele de producție.

Pentru redresarea economică este important să se finalizeze constituirea pieței interne de bunuri și servicii, inclusiv la nivelul economiei digitale, precum și să se încurajeze antreprenoriatul. Totodată, fondurile europene reprezintă un suport important al creșterii competitivității și trebuie folosite cât mai eficient (Orizont 2020, Mecanismul pentru interconectarea Europei, fondurile structurale și de investiții europene și COSME, precum și instrumentele financiare bazate pe piață și alte instrumente financiare inovatoare).

Consiliul a solicitat Băncii Europene de Investiții să-și continue exercitarea rolului important în sporirea internaționalizării și competitivității societăților europene, prin avansarea în direcția unor obiective ambițioase în materie de comerț și de investiții și promovarea standardelor și reglementărilor europene și internaționale, inclusiv privind combaterea contrafacerii. Totodată, Consiliul a salutat planurile Comisiei de a moderniza normele privind ajutoarele de stat, solicitând încurajarea unei colaborări mai strânse între sectorul public și cel privat pentru promovarea mobilității, a educației și a formării profesionale.

Pentru menținerea unui loc fruntaș în domeniul tehnologic, Consiliul a cerut intensificarea sprijinului pentru sectoarele cu o rată ridicată de creștere, prin adoptarea măsurilor juridice și administrative necesare pentru ca regimul UE al brevetelor să poată intra în vigoare până la sfârșitul anului 2014.

Climă și energie

Consiliul European a susținut o primă dezbatere de orientare referitoare la cadrul pentru climă și energie în perioada 2020-2030, indicând necesitatea unei politici europene coerente în domeniul energiei și al climei, care să asigure prețuri accesibile la energie, competitivitate industrială, securitatea aprovizionării și realizarea obiectivelor în domeniul climei și al mediului. Noul cadru de politică al UE referitor la emisiile de gaze cu efect de seră, sursele regenerabile de energie și eficiența energetică, ar trebui să se bazeze pe următoarele principii:

- continuarea îmbunătățirii coerenței dintre reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, eficiența energetică și utilizarea surselor regenerabile de energie și atingerea obiectivelor pentru 2030 într-o manieră eficientă din

punctul de vedere al costurilor, un rol central în această privință avându-l o schemă reformată de comercializare a certificatelor de emisii;

- dezvoltarea unui cadru al UE de sprijin pentru realizarea de progrese privind sursele regenerabile de energie și pentru asigurarea competitivității internaționale;

- asigurarea securității aprovizionării cu energie a gospodăriilor și a societăților la prețuri accesibile și competitive;

- asigurarea flexibilității pentru statele membre în ceea ce privește modul în care își îndeplinesc angajamentele pentru a reflecta circumstanțele naționale, precum și respectarea libertății acestora de a-și determina mixul de energie.

Prioritatea continuă să o reprezinte finalizarea pieței interne a energiei până în 2014 și dezvoltarea interconexiunilor astfel încât, până în 2015, toate statele europene să aibă acces la rețelele europene de gaz și energie electrică. Consiliul European a solicitat intensificarea eforturilor în ceea ce privește:

- punerea rapidă în aplicare a tuturor măsurilor care vizează îndeplinirea obiectivului de obținere, pentru toate statele membre, a unei interconectări a cel puțin 10 % din capacitatea instalată a acestora de producere de energie electrică;

- punerea în aplicare eficace și coerentă a celui de al treilea pachet privind energia de către toți actorii de pe piața europeană a energiei;

- aplicarea eficace și asigurarea respectării normelor UE privind integrarea pieței și eficiența energetică, precum și depunerea de eforturi în vederea asigurării unor condiții de concurență echitabile pentru societățile care își desfășoară activitatea în interiorul UE.

UE trebuie să își reducă dependența energetică de gaz, atât prin moderarea cererii de energie, prin sporirea eficienței energetice, cât și prin diversificarea aprovizionării sale cu energie.

De asemenea, având în vedere principalii factori de cost, identificați în comunicarea Comisiei, Consiliul European solicită eforturi susținute în vederea moderării costurilor la energie suportate de utilizatorii finali, în special prin:

- o evoluție progresivă a mecanismelor de sprijin pentru sursele regenerabile de energie către un sistem mai eficient din punctul de vedere al

costurilor și bazat într-o mai mare măsură pe piață, precum și o convergență sporită a schemelor naționale de sprijin după 2020;

- investiții susținute în eficiența energetică și gestionarea cererii, de-a lungul întregului lanț valoric, precum și în etapa de cercetare și dezvoltare;

- o utilizare mai intensă a capacității de producere a energiei electrice disponibile pe piața internă, în loc de a recurge exclusiv la capacitățile naționale, recunoscându-se totodată rolul statelor membre în asigurarea securității aprovizionării;

- promovarea resurselor interne și a concurenței pe piețele de aprovizionare cu gaz și soluționarea chestiunii corelării contractuale a prețurilor gazului și petrolului.

Cipru

Consiliul European a salutat reluarea pe deplin a negocierilor de conciliere, pe baza declarației comune din 11 februarie, în scopul reunificării Ciprului, subliniind că reunificarea Ciprului ar fi în avantajul întregului popor cipriot și că este pregătit să contribuie la sprijinirea negocierilor.

2. Relații externe

Ucraina

Uniunea Europeană și exprimat în mod clar poziția legată de situația din Ucraina, fiind dispusă să sprijine poporul ucrainean și dreptul acestuia de a-și alege propriul viitor. Totodată, Uniunea Europeană va fi alături de guvernul ucrainean în ceea ce privește eforturile acestuia de a stabili Ucraina și de a realiza reforme. Consiliul European a solicitat Consiliului și Parlamentului European să adopte rapid propunerea de eliminare temporară a taxelor vamale, așa-numitele măsuri comerciale autonome, privind exporturile ucrainene în Uniunea Europeană.

Consiliul European din Martie 2014 – Întâlnirea dinaintea ceremoniei de semnare a Acordului de asociere a Ucrainei la UE; de la stânga la dreapta: José Manuel BARROSO, Președintele Comisiei Europene; Arseniy YATSENIUK, Prim-ministrul Ucrainei; Herman VAN ROMPUY, Președintele Consiliului European

Întrucât restaurarea stabilității macroeconomice constituie o prioritate imediată, guvernul ucrainean va trebui să inițieze rapid un program ambițios de reforme structurale, incluzând lupta împotriva corupției și sporirea transparenței tuturor operațiunilor fiscale. Încheierea unui acord cu FMI va extrem de important în vederea aprobării beneficierii unei asistențe macrofinanciare acordate de UE.

Uniunea Europeană continuă să susțină suveranitatea și integritatea teritorială a Ucrainei, nerecunoscând referendumul ilegal din Crimeea, care încalcă Constituția Ucrainei. În acest sens va impune Rusiei o serie de

restricții economice, comerciale și financiare și va extinde lista persoanelor care fac obiectul interdicției vizelor și al înghețării activelor. De asemenea, Consiliul European a anulat următoarea reuniune la nivel înalt UE-Rusia, sprijinind viitoarea reuniune a țărilor G7 de la Haga, și a suspendat negocierile cu privire la aderarea Rusiei la OCDE și la AIE.

Consiliul European a îndemnat la obținerea rapidă a unui acord cu privire la o misiune a OSCE care să fie desfășurată în Ucraina cât mai curând posibil, pentru a ajuta la stabilizarea situației, în caz contrar angajându-se să instituie o misiune a UE.

Deși UE rămâne deschisă spre dialog, vor fi luate măsuri suplimentare și de anvergură pentru relațiile cu Rusia în cazul în care Federația Rusă va lua orice alte măsuri pentru destabilizarea situației din Ucraina.

Relațiile UE-Africa

Consiliul European a confirmat disponibilitatea UE de a continua colaborarea cu partenerii africani în domeniul comerțului și dezvoltării, a democrației și a bunei guvernante, a statului de drept și a drepturilor omului; totodată, Consiliul European a subliniat importanța abordării aspectelor referitoare la migrație și mobilitate, inclusiv la migrația ilegală și la combaterea introducerii ilegale de migranți și a traficului de ființe umane.

Consiliul European a scos încă o dată în evidență importanța acordării unui sprijin internațional continuu pentru partenerii africani în domeniul securității; trebuie să se continue lucrările la nivelul UE în vederea intensificării sprijinului pentru dezvoltarea capacităților africane într-un mod cuprinzător și sistematic, prin consiliere, îndrumare, formare și furnizarea de echipamente.

Întâlnirea informală a șefilor de stat sau de guvern din 27 Mai 2014 pentru a discuta situația din Ucraina

Declarația șefilor de stat sau de guvern a fost elaborată la scurt timp după alegerile din Ucraina (25 Mai), salutând prezența ridicată la vot și credibilitatea organizării acestora, fiind, în mare măsură, în conformitate cu angajamentele internaționale și respectând libertățile fundamentale.

Încă o dată, Consiliul a declarat că susține în mod ferm suveranitatea și integritatea teritorială ale Ucrainei și condamnă cu hotărâre anexarea ilegală a Crimeei și a Sevastopolului la Federația Rusă, pe care nu o va recunoaște. Totodată, acesta și-a exprimat așteptările ca Federația Rusă să coopereze cu președintele nou ales, să continue retragerea forțelor armate de la frontiera ucraineană și să își folosească influența asupra separatiștilor armați pentru a aplatiza situația din estul Ucrainei. De cealaltă parte, autoritățile Ucrainene trebuie să continue să stabilească relații cu populația și societatea civilă din toate regiunile Ucrainei, inclusiv în cadrul meselor rotunde de dialog național.

Întâlnirea informală a șefilor de stat sau de guvern din 27 Mai 2014

Pentru a contribui la stabilizarea situației macroeconomice și la realizarea reformelor economice structurale, Comisia a creat un Grup de

sprijin specific pentru Ucraina. O serie de măsuri au fost deja aplicate, inclusiv prima tranșă de asistență macrofinanciară, și semnarea unui contract de sprijin în vederea consolidării statului între Comisia Europeană și Guvernul Ucrainei. De asemenea, se va continua implementarea Planului de acțiune privind liberalizarea vizelor. Pentru stabilizarea economiei Ucrainei trebuie să se ajungă la un acord privind condițiile de aprovizionare cu gaze din Federația Rusă.

Considerente generale asupra Consiliului European din 26-27 Iunie 2014

1. Libertate, securitate și justiție

Crearea unui spațiu de libertate, securitate și justiție fără frontiere interne, cu respectarea deplină a drepturilor fundamentale reprezintă unul dintre obiectivele fundamentale ale UE. În acest scop trebuie adoptate măsuri coerente de politică referitoare la azil, imigrație, frontiere și cooperarea polițienească și judiciară.

Pentru continuarea consolidării spațiului de libertate, securitate și justiție este necesar să se adopte un cadru general solid de protecție a datelor la nivelul UE până în 2015. De asemenea, pentru uniformizarea standardelor privind azilul și strângerea cooperării între statele membre, Consiliul a atras atenția supra necesității transpunerii integrale a punerii în aplicare efectivă a sistemului european comun de azil (SECA).

În privința migrației neregulamentare este nevoie de a intensifica cooperarea între țările de origine și de tranzit, inclusiv prin acordarea de asistență în scopul consolidării capacității lor de gestionare a migrației și a frontierelor. Accentul va trebui pus pe:

- consolidarea și extinderea programelor de protecție regionale, în special în apropierea unor regiuni de origine, în strânsă colaborare cu Înaltul Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați (ICNUR); creșterea contribuțiilor la eforturile mondiale de relocare, în special având în vedere criza prelungită din Siria;

- abordarea cu mai multă fermitate a introducerii ilegale de migranți și a traficului de ființe umane, punând accentul pe țările și rutele prioritare;

- instituirea unei politici comune eficace în materie de returnare și asigurarea respectării obligațiilor privind readmisia din acordurile cu țările terțe;

- punerea în aplicare deplină a acțiunilor identificate de Grupul operativ pentru Marea Mediterană.

UE trebuie să sprijine statele membre în îndeplinirea obligațiilor privind Spațiul Schengen:

- gestionarea integrată a frontierelor externe ar trebui modernizată într-un mod eficient din punctul de vedere al costurilor, pentru a asigura gestionarea inteligentă a frontierelor cu ajutorul unui sistem de intrare/ieșire și al unui program de înregistrare a călătorilor și cu sprijinul noii Agenții Europene pentru Sisteme Informatice la Scară Largă (eu-LISA);

- în calitate de instrument al solidarității europene în domeniul gestionării frontierelor, Frontex ar trebui să își consolideze asistența operațională, în special pentru sprijinirea statelor membre confruntate cu presiuni semnificative la frontierele externe, și să își îmbunătățească capacitatea de reacție la evoluțiile rapide din cadrul fluxurilor de migrație, utilizând pe deplin noul Sistem european de supraveghere a frontierelor (EUROSUR);

- în contextul dezvoltării Frontex pe termen lung, ar trebui analizată posibilitatea instituirii unui sistem european de polițiști de frontieră prin care să se consolideze capacitățile de control și supraveghere la frontierele noastre externe.

Pentru asigurarea unui spațiu real de securitate, prin cooperarea polițienească operațională și prin prevenirea și combaterea formelor grave de criminalitate și a criminalității organizate, inclusiv a traficului de ființe umane, a introducerii ilegale de imigranți, precum și a corupției, Uniunea ar trebui să susțină autoritățile naționale prin:

- revizuirea și actualizarea strategiei de securitate internă până la jumătatea anului 2015;

- îmbunătățirea schimburilor de informații transfrontaliere, inclusiv cu privire la cazierile judiciare;

- dezvoltarea în continuare a unei abordări cuprinzătoare privind securitatea cibernetică și criminalitatea informatică;

- prevenirea radicalizării și a extremismului și acțiuni în vederea abordării fenomenului luptătorilor străini, inclusiv prin utilizarea eficace a instrumentelor existente pentru emiterea de alerte la nivelul întregii UE și prin dezvoltarea unor instrumente precum sistemul UE al registrului cu numele pasagerilor.

Continuarea consolidării încrederii reciproce în sistemele de justiție ale celorlalte state membre este extrem de importantă pentru buna funcționare a unui veritabil spațiu european de justiție.

În acest sens, trebuie luate măsuri cu privire la:

- promovarea consecvenței și a clarității legislației UE pentru cetățeni și întreprinderi;
- simplificarea accesului la justiție, promovarea unor căi de atac eficiente și utilizarea inovațiilor tehnologice, inclusiv a e-justiției;
- continuarea eforturilor de consolidare a drepturilor persoanelor acuzate și suspectate în cadrul procedurilor penale;
- examinarea consolidării drepturilor persoanelor, în special ale copiilor, în cadrul procedurilor de facilitare a executării hotărârilor în materie de drept al familiei și în materie civilă și comercială cu implicații transfrontaliere;
- consolidarea protecției victimelor;
- promovarea recunoașterii reciproce a deciziilor și hotărârilor în materie civilă și penală;
- consolidarea schimbului de informații dintre autoritățile statelor membre;
- combaterea comportamentelor frauduloase și a prejudiciilor aduse bugetului UE, inclusiv prin înregistrarea de progrese în cadrul negocierilor privind Parchetul European;
- facilitarea activităților transfrontaliere și a cooperării operaționale;
- promovarea formării profesioniștilor din domeniu;
- mobilizarea expertizei agențiilor relevante ale UE, cum ar fi Eurojust și Agenția pentru Drepturi Fundamentale (FRA).

2. Creștere economică, competitivitate și locuri de muncă

Eforturile comune ale statelor membre și ale instituțiilor UE par să se facă resimțite pe plan economic. Corectarea dezechilibrelor macroeconomice a progresat, iar finanțele publice continuă să se îmbunătățească. Redresarea este încă fragilă și inegală, fiind necesară intensificarea măsurilor în scopul de a reduce sarcina fiscală asupra costului forței de muncă, de a reforma piețele produselor și serviciilor și administrațiile publice, de a îmbunătăți mediul de afaceri și mediul de cercetare, dezvoltare și inovare, de a facilita accesul la finanțare, de a îmbunătăți funcționarea industriilor de rețea și de a reforma sistemele de educație.

Deși s-au înregistrat progrese semnificative în implementarea programului REFIT de către Comisie, celelalte instituții ale UE și statele membre, ceea ce a dus la o reducere efectivă a sarcinii de reglementare, aceste măsuri trebuie să fie însoțite de inițiative privind adecvarea reglementării la nivelul statelor membre.

2. Climă și energie

Consiliul European a solicitat intensificarea eforturilor de reducere a dependenței energetice ridicate a Europei, susținând punerea în aplicare imediată a unui set de măsuri extrem de urgente vizând consolidarea rezilienței Europei și îmbunătățirea securității energetice pe termen scurt:

- în lumina evaluărilor riscului de întrerupere a aprovizionării pe termen scurt, mecanismele de urgență și de solidaritate existente, inclusiv depozitarea gazelor, infrastructura de urgență și fluxurile inversate, vor fi consolidate pentru a aborda acest risc, în special în statele membre cele mai vulnerabile;

- în vederea consolidării securității energetice a UE, investițiile relevante în infrastructura energetică, inclusiv cele care implică țări terțe, ar trebui să se efectueze cu respectarea deplină a tuturor normelor UE privind piața internă și concurența, care trebuie puse în aplicare cu consecvență;

- UE va colabora cu partenerii săi internaționali în vederea reducerii riscului de întrerupere a aprovizionării cu energie;

- Comunitatea Energiei, care vizează extinderea acquis-ului UE în materie de energie la țările vizate de politica de extindere și de cea de vecinătate, ar trebui consolidată, pentru a asigura aplicarea acquis-ului în țările respective.

3. Următorul ciclu instituțional

Consiliul European a convenit să îl propună Parlamentului European pe Jean-Claude Juncker drept candidat la funcția de președinte al Comisiei Europene. În acest context, Consiliul European a stabilit agenda strategică care cuprinde prioritățile-cheie pentru următorii cinci ani, invitând instituțiile UE și statele membre să pună integral în aplicare aceste priorități în activitatea lor.

Consiliul European a convenit asupra a cinci priorități globale care vor orienta activitatea Uniunii:

- a) **Crearea unei Uniuni a locurilor de muncă, a creșterii economice și a competitivității** – prin exploatarea integrală a potențialului pieței unice în toate dimensiunile sale, promovarea unui climat de spirit întreprinzător și creare de locuri de muncă, investirea și pregătirea unor economii pentru viitor, consolidarea atractivității globale a Uniunii și transformarea uniunii economice și monetare într-un factor mai solid și rezistent de stabilitate și de creștere economică;
- b) **Consolidarea unei Uniuni care își autonomizează și își protejează toți cetățenii** - prin contribuția la dezvoltarea de competențe și la descoperirea de talente și asigurarea unor șanse la viață pentru toți; prin garantarea echității și garantarea faptului că societățile statelor membre dispun de propriile dispozitive de siguranță care să însoțească schimbările și să corecteze inegalitățile;
- c) **Îndreptarea către o Uniune a energiei cu o politică prospectivă privind clima** – asigurarea unor prețuri accesibile la energie, garantarea surselor de energie și continuarea eforturilor de reducere a consumului de energie și a folosirii surselor de energie regenerabile;
- d) **Asigurarea unei Uniuni a libertății, securității și justiției** – printr-o mai bună gestionare a migrației, sub toate aspectele sale, prevenirea și combaterea criminalității și a terorismului și îmbunătățirea cooperării judiciare între statele membre;
- e) **Consolidarea rolului Uniunii de actor mondial puternic** – prin sporirea la maximum a influenței UE, promovarea ca un partener puternic în zonele de vecinătate, implicarea partenerilor strategici mondiali și dezvoltarea cooperării în materie de securitate și apărare.

4. Alte puncte

Consiliul European a felicitat Lituania pentru îndeplinirea criteriilor de convergență, aprobând propunerea Comisiei ca Lituania să adopte moneda euro la 1 ianuarie 2015

Ucraina

În ceea ce privește situația din Ucraina, Consiliul European a invitat toate părțile să se angajeze în mod real față de punerea în aplicare a planului de pace și să cimenteze încetarea activităților militare. Acesta îndeamnă Federația Rusă să își utilizeze în mod activ influența asupra grupărilor armate ilegale și să stopeze fluxul de arme și militanți peste graniță, pentru a grăbi stabilizarea tensiunilor.

În plus, Consiliul European și-a reafirmat angajamentul de a sprijini procesul de stabilizare economică în Ucraina și a salutat plățile realizate de Comisie în cadrul contractului pentru consolidare statală și al asistenței macrofinanciare.

Considerând lucrările de pregătire ale Comisiei Europene, SEAE și ale statelor membre desfășoară, Consiliul European a preconizat că, până în data de 30 iunie, se vor realiza următorii pași:

- obținerea unui acord cu privire la un mecanism de verificare, monitorizat de OSCE, pentru încetarea focului și controlul eficace al frontierelor;
- revenirea sub controlul autorităților ucrainene a celor trei puncte de control la frontieră (Izvarino, Doljanski, Krasnopartizansk);
- eliberarea ostaticilor, inclusiv a tuturor observatorilor din partea OSCE;
- lansarea unor negocieri de substanță cu privire la punerea în aplicare a planului de pace al președintelui Poroșenko.

Reuniunea specială a Consiliului European din 16 Iulie 2014

1. Următorul ciclu instituțional

În urma alegerii de către Parlamentul European a președintelui Comisiei Europene, Consiliul European a susținut un schimb de opinii cu președintele ales, dl Jean-Claude Juncker, cu privire la prioritățile stabilite

în Agenda strategică pentru Uniune într-o lume în schimbare, convenită la 27 iunie 2014.

2. Relații externe

Ucraina

Consiliul European a condamnat, din nou, continuarea activităților ilegale de către militanți înarmați în Ucraina de Est, solicitând Federației Ruse să-și utilizeze în mod activ influența asupra grupărilor armate ilegale și să stopeze fluxul de arme și militanți peste graniță.

Consiliul European a reamintit decizia de a extinde interdicția de călătorie și înghețarea activelor în cadrul Uniunii Europene la încă 11 persoane, pentru acțiuni care subminează integritatea teritorială, suveranitatea și independența Ucrainei. Totodată, statele membre au convenit să întrerupă aplicarea acordului lor din 20 februarie 2014 privind licențele de export.

Drept urmare, Consiliul European a decis să extindă măsurile restrictive, cu scopul de a viza entități, inclusiv din Federația Rusă, care sprijină material sau financiar acțiuni care subminează sau amenință suveranitatea, integritatea teritorială și independența Ucrainei. Mai mult, Consiliul European a solicitat BEI să suspende semnarea de noi operațiuni financiare în Federația Rusă, urmând ca statele membre să-și coordoneze pozițiile în cadrul Consiliului Guvernatorilor al BERD în vederea suspendării, de asemenea, a finanțării de noi operațiuni în Federația Rusă.

Masa rotundă din cadrul reuniunii speciale a Consiliului European din 16 Iulie 2014; de la stânga la dreapta: David CAMERON, Primul-ministru al Marii Britanii; Catherine ASHTON, Înaltul Reprezentant al UE pentru Afaceri externe și Politica de securitate

Consiliul European a reamintit de importanța continuării discuțiilor trilaterale, între Ucraina, Federația Rusă și Uniunea Europeană privind condițiile aprovizionării cu gaze naturale din Federația Rusă către Ucraina, și privind punerea în aplicare a acordului de asociere al Ucrainei la UE.

Gaza

Consiliul European a condamnat lansarea de rachete din Gaza spre Israel și vizarea nediferențiată a civililor, făcând apel la ambele părți să realizeze demersuri pentru a pune capăt violenței, și a suferințelor populațiilor civile, în special, prin permiterea accesului la asistență umanitară. Trebuie să se conlucreze în vederea unei reluări a procesului diplomatic și să urmărească o soluție bazată pe coexistența a două state. Uniunea Europeană și-a reafirmat oferta făcută ambelor părți privind un pachet de sprijin politic și economic european și privind un parteneriat privilegiat special cu Uniunea Europeană, în cazul în care se ajunge la un acord final de pace

II. STUDII ȘI ANALIZE ALE CERCETĂTORILOR ASUPRA TEMELOR MAJORE ABORDATE DE CONSILIUL EUROPEAN

Cooperare, solidaritate și angajament. consiliul european la sfârșit de 2013 și început de 2014

Diana MĂRGĂRIT*

În ultimul timp, sarcina liderilor politici ai Uniunii Europene și ai statelor membre a fost extrem de dificilă. Acest fapt se datorează, în primul rând, crizei din Ucraina ale cărei consecințe politice, militare și geo-strategice afectează atât spațiul european, cât și întregul angrenaj al marilor puteri economice ale lumii. Aducând parcă aminte de disensiunile din vremea Războiului Rece, recente evenimentele din Ucraina au reușit să polarizeze din nou, lumea euro-asiatică. Desigur, analogia cu Războiul Rece se oprește în acest punct, deoarece contextul internațional nu este deloc similar cu cel al finului celui de-al Doilea Război Mondial, iar înverșunarea belicoasă legitimată ideologic nu are amploarea de odinioară. Totuși, divizată între influența și spiritul, pe de o parte, europene, și pe de altă parte, ruse, criza ucraineană a reușit să distrugă eforturile depuse de NATO și Uniunea Europeană de a aduce Ucraina, dar și Federația Rusă mai aproape de Europa. Desigur, mărul discordiei îl constituie Crimeea, teritoriu ucrainean, dar niciodată scăpat de sub control rus, alături de faptul că fostul șef de stat, Viktor Ianukovici, lider politic uns de puterea de la Kremlin a fost înlăturat de la putere după luni întregi de confruntare armată. Cea mai recentă reuniune a Consiliului European o reprezintă întâlnirea extraordinară a șefilor de stat și de guvern de pe data de 6 martie 2014 și face referire directă la aceste evenimente majore din Ucraina către care privește încă întreaga lume.

Ucraina pare să fie în acest moment aidoma unei marionete disputate de doi păpușari (Europa și Federația Rusă), fiecare cu promisiunile și angajamentele sale. Este vorba, pe de o parte, de istorica influență rusească, asezonată cu dependența energetică ucraineană, pe de altă parte, de

* Asist. univ. dr., Universitatea Alexandru Ioan Cuza din Iași; e-mail: margaritdiana@yahoo.fr

tendința vestului țării de a se lăsa ademenită de promisiunile economice, civile și politice europene. În acest miraj părea prinsă Ucraina atunci când au fost inițiate procedurile realizării Parteneriatului Estic al Uniunii Europene ce implica Acordul de Asociere, Acordul de Liber Schimb și Acordul pentru Liberalizarea Vizelor.

Cele unsprezece puncte ale declarației din 6 martie (Statement of the Heads of State or Government on Ukraine, 2014) a șefilor de stat și de guvern sintetizează poziția Uniunii Europene față de Ucraina și de Federația Rusă, afirmând susținerea față de cea dintâi și dezaprobarea față de atitudinea celei de-a doua. Desigur, atitudinea ferm dezaprobatoare față de reacția Federației Ruse trebuie înțeleasă și în contextul Summitului de la Vilnius din noiembrie 2013 când Ucraina a năruit speranțele europene de pregătire a terenului unei eventuale extinderi europene la est. Sub acest aspect, Parteneriatul Estic al Uniunii Europene a întâmpinat un eșec neașteptat, în care patru state au bătut în retragere, lăsând doar Republica Moldova și Georgia să culeagă roadele asocierii cu Europa, sub expresia sa politico-economică instituționalizată. Pentru Uniune, Parteneriatul Estic nu reprezintă însă o cauză pierdută, declarația insistând asupra importanței continuării procedurilor inițiate și susținerea financiară a Ucrainei, în acest moment când are nevoie de ajutor mai mult decât oricând. Ceea ce merită atenție în declarația amintită nu se referă la Ucraina, ci la Federația Rusă. Deși am afirmat anterior că este dezaprobată reacția rusă, este nevoie de nuanțare și contextualizare. În fapt, singurul element pe care îl condamnă Consiliul European îl constituie încălcarea suveranității și integrității teritoriale ucrainene prin staționarea trupelor ruse pe un teritoriu străin și prin decizia Consiliului Superior al Republicii Autonome din Crimeea de a organiza un referendum referitor la dezlipirea de Ucraina. Totuși, declarația nu-și propune să facă din Federația Rusă vinovatul numărul unu pentru criza ucraineană (ci, cel mult, un stat ce profită de instabilitatea vecinului său). Mai mult, este exprimată într-o manieră clară și deschisă intenția europeană de a continua dialogul cu partea rusă și de a nu lăsa situația din Ucraina să afecteze colaborarea cu cea dintâi. Astfel, poate fi înțeleasă și poziția de mediator în care se erijează Uniunea Europeană pentru a aplatiza tensiunile din Crimeea și de a soluționa criza într-un mod avantajos pentru securitatea întregii Europe.

Semnificația declarației din 6 martie 2014 rezidă mai ales în faptul că pune în lumină o Uniune Europeană matură, responsabilă, implicată în problemele întregului continent, vigilentă la derapajele vecinilor săi. Desigur, gurile rele ar putea afirma ca pare mai implicată în ceea ce fac vecinii decât statele membre (vezi atitudinea Marii Britanii față de imigranți, crizele economice din Grecia, Spania etc.), dar un actor internațional major își poate dovedi veleitățile nu doar din felul în care își

gestionează propriile probleme, ci și din felul în care face din problemele celorlalți o preocupare reală. În plus, Uniunea Europeană dovedește că sunt și alte soluții decât atât de des folosită “politică a bătei”. Particularitatea atitudinii sale este, de asemenea, pusă în evidență, de declarația președintelui Consiliului European Herman Van Rompuy care o sintetizează pe cea anterioară și subliniază importanța sprijinirii vecinului său estic în procesul de securizare a frontierelor sale, reconstrucție economică prin semnarea Acordului de Asociere și democratică, prin stimularea luptei anti-corupție, organizarea alegerilor libere și reformă constituțională. (Remarks by President of the European Council Herman Van Rompuy following the extraordinary meeting of EU Heads of State or Government on Ukraine, 2014)

Vigilența Uniunii Europene față de instabilitatea politico-militară ce vine dinspre răsărit nu reprezintă o noutate la masa discuțiilor liderilor săi. De altfel, concluziile Consiliului European din 19/20 decembrie 2013, cea mai recentă reuniune ordinară, pune accentul de dimensiunea securității și apărării, mai mult decât au făcut-o alte reuniuni. Creșterea vizibilității și eficienței Politicii Comune de Apărare și Securitate, alături de stimularea industriei de apărare reprezintă o prioritate a Uniunii, fapt dovedit și de poziția primă pe care o ocupă în structura concluziilor. În egală măsură, rezultatele întrevederii șefilor de stat și de guvern indică și stimularea cooperării cu alte foruri instituționale regionale de factură militară precum NATO, din perspectiva unei certificări și standardizări comune.

Din perspectiva politicii economice și sociale, Uniunea Europeană își propune să continue drumul pe care l-a început referitor la dezvoltarea durabilă, competitivitatea, crearea de noi locuri de muncă și, deci, combaterea șomajului (un fenomen alarmant în întreaga Europă, mai ales în rândul categoriei tinerilor). De asemenea, Consiliul anunță crearea Cadrului Financiar Multianual 2014-2020 și sprijinirea Planului Strategic Europa 2020. Uniunea Economică și Monetară continuă lista dimensiunilor de dezvoltare și coeziune europeană. Sub acest aspect, se insistă asupra inițierii unui mecanism unic de soluționare a problemelor bancare și încurajarea statelor de a-l supune deciziei legislative. Nici Parteneriatul pentru Creștere Economică, Locuri de Muncă și Competitivitate nu poate lipsi din viziunea europenilor asupra viitorului continentului. O problemă spinoasă o reprezintă și migrația, concluziile amintind de accidentul de pe Coasta Lampedusei și despre nevoia de a-i sprijini pe africanii care caută locuri de muncă. Din păcate, nu menționează nimic despre atitudinea discriminantă a Marii Britanii sau Suediei față de cetățenii europeni în căutarea unui loc de muncă în statele respective. Nu în ultimul rând, concluziile reafirmă implicarea europeană în gestionarea conflictelor din

Siria și Republica Centrală Africană, prin oferirea de ajutoare umanitare refugiaților.

În concluzie, ultimele două reuniuni ale Consiliului European oferă o dublă ipostaziere a Uniunii Europene: ca actor conștient de problemele pe care le întâmpină și determinat să ofere soluții; ca actor implicat în disensiunile și crizele statelor vecine. Cu certitudine, însă, provocările Uniunii Europene nu se sfârșesc aici. Poate că o atenție sporită ar trebui să acorde și manierii în care cetățenii europeni protestează față de mijloacele de exploatare a resurselor naturale, un subiect fierbinte pentru statele europene, printre care și România.

Bibliografie

European Council Conclusions (2013) http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/en/ec/140245.pdf, accesat la 08/03/2014.

Remarks by President of the European Council Herman Van Rompuy following the extraordinary meeting of EU Heads of State or Government on Ukraine (2014) http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/141372.pdf, accesat la 09/03/2014.

Statement of the Heads of State or Government on Ukraine (2014) http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/141372.pdf, accesat la 9/03/2014.

Dezvoltare sustenabilă în cadrul Uniunii Europene, standarde și legislație de raportare a responsabilității sociale a organizațiilor

Andreia Gabriela ANDREI *

Votul pe care Parlamentul European l-a dat în aprilie 2014 pentru adoptarea directivei Comisiei Europene privind impunerea raportării indicatorilor non-financiari referitori la responsabilitatea socială corporatistă (European Commission, 2014), reprezintă un pas important pe calea sustenabilității, chiar dacă susținătorii aprigi ai transparenței și practicilor etice, precum Jerome Chaplier de la ECCJ, și-au exprimat regretul (European Coalition for Corporate Justice, 2014) pentru concesiile care s-au făcut față de propunerea inițială.

Prin amendarea Directivei 34/2013 se impune tuturor entităților economice cu peste 500 de salariați să raporteze despre felul în care creează valoare în acord cu aspectele legate de protecția mediului, respectarea drepturilor omului, a drepturilor salariaților, combaterea corupției și îmbunătățirea impactului social al organizației. În consecință, aproximativ 6.000 de organizații europene, dintre care 700 entități ce operează în România, vor fi stimulate să dezvolte politici sociale, acțiuni legate de mediu, de personal și de respectarea drepturilor omului, precum și practici anti-corupție, deoarece vor trebui să raporteze rezultatele acestor demersuri începând din 2017.

Pentru raportare, companiile au la dispoziție câteva standarde CSR agreeate la nivel internațional, precum: ISO 26000, GRI, UN Global Compact, Codul German de Sustenabilitate -- putând să includă indicatorii non-financiari legați de responsabilitatea socială fie în raportul financiar anual, fie într-un raport CSR separat, fie în raportul CSR al grupului.

Așadar, legislația va permite companiilor subsidiare să includă indicatorii CSR în raportul grupului, ele putând alege să nu publice acest tip de informații în țara în care operează. Deși posibilitatea oferită subsidiarelor reprezintă o concesie intens criticată, toți actorii implicați sunt de acord că

* Cercetător post-doctoral la Universitatea Alexandru Ioan Cuza Iași; e-mail: andrei.andreia@gmail.com

reforma va contribui la responsabilizarea entităților economice mari cu privire la impactul activității lor asupra mediului și asupra societății în ansamblu, ducând pe o treaptă superioară demersurile sustenabile, transparența și etica în afaceri în cadrul Uniunii Europene.

Constatăm că, așa cum remarca Visser (2012), lucrurile au evoluat treptat de la focalizarea pe maximizarea profitului și deservirea intereselor acționarilor companiei specifică anilor '70, către preocupările actuale privind deservirea tuturor părților interesate, managementul calității și protecția mediului, sănătatea și siguranța personalului, angajamentul față de clienți și sustenabilitate.

De-a lungul acestui drum etica a reprezentat o componentă cheie, importanța sa fiind subliniată încă din anii '70, când responsabilitatea unei companii era considerată a fi doar aceea de a-și spori profiturile. Maximizarea profitului nu a fost nici atunci o scuză acceptabilă pentru abateri etice, deoarece, așa cum remarca Milton Friedman, (1970) responsabilitatea unei companii era să utilizeze resursele și să se angajeze în activități menite să-i sporească profiturile atât timp cât respecta regulile jocului, și anume concurența deschisă, liberă, fără înșelătorie sau fraudă.

Deși etica în afaceri a fost întotdeauna susținută, dinamica internațională din ultimii ani a demonstrat că avem nevoie de mai mult, mergând până la nevoia de a înlocui paradigma maximizării profitului cu abordări sustenabile, în care funcțiile etice și responsabilitatea corporatistă devin o preocupare centrală.

În consecință, responsabilitatea corporatistă a fost extinsă, afirmându-se că orice firmă "trebuie să facă eforturi pentru a face profit, atâta timp cât se supune legii, se comportă etic, și se dovedește a fi un bun cetățean".

S-au redefinit conceptele și s-au creat instrumente care să ajute companiile să realizeze beneficii economice ca și consecință a faptului că operează într-o manieră responsabilă social.

Poate cel mai complex instrument care să ajute companiile să realizeze beneficii economice operând responsabil este ISO 26000*, un standard internațional voluntar care oferă îndrumare pentru implementarea responsabilității sociale în cadrul companiilor.

* Pentru mai multe detalii accesați
<http://www.iso.org/iso/home/standards/iso26000.htm>

Acoperind aspecte legate de: guvernanta organizațională; drepturile omului; practicile de muncă; mediul înconjurător; practicile corecte de operare; problemele legate de consumatori; implicarea în dezvoltarea comunității, ISO 26000 [6] subliniază beneficiile pe care implementarea standardului le aduce companiilor:

- avantaje competitive ce decurg din reputația companiilor responsabile social;
- abilitatea de a atrage angajați, loialitatea și productivitatea crescută a personalului;
- capacitate sporită de a atrage și păstra clienții;
- capital social: relații bune cu guvernul, mass-media, furnizori și alte companii, cu clienții și comunitatea în care își desfășoară activitatea;
- capital de imagine și, în consecință, potențial sporit de a atrage investitori, donatori, sponsori și alte forme de finanțare

Fiind însă un standard voluntar, aderarea la principiile ISO 26000 s-a dovedit a fi lentă, chiar și la nivelul companiilor mari care operează în economiile performante, semnalând nevoia unui nou stimul care să accelereze adoptarea măsurilor care răspund problemelor de degradare a mediului și evoluțiilor socio-economice.

Actualul pas, făcut în aprilie 2014 în cadrul Uniunii Europene, privind adoptarea de impuneri legislative legate de CSR și obligativitatea raportării acestui tip de indicatori non-financiari, reprezintă un astfel de stimul, necesar în susținerea orientării sustenabile și a demersurilor de implementare a responsabilității sociale corporatiste atât în sectorul public cât și în cel privat.

Mulțumiri: Această lucrare a fost publicată cu sprijinul financiar al proiectului „Sistem integrat de îmbunătățire a calității cercetării doctorale și postdoctorale din România și de promovare a rolului științei în societate”, POSDRU/159/1.5/S/133652, finanțat prin Fondul Social European, Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013.

Referințe

- European Commission (15/04/2014) *Improving corporate governance: Europe's largest companies will have to be more transparent about how they operate*: http://europa.eu/rapid/press-release_STATEMENT-14-124_en.htm?locale=en
- European Coalition for Corporate Justice (15/04/2014) *European parliament votes for rules on corporate accountability and business transparency*: <http://www.corporatejustice.org/Press-release-European-parliament>
- Visser W. (2012) *Corporate Sustainability & Responsibility: An Introductory Text on CSR Theory & Practice – Past, Present & Future*. London: Kaleidoscope Futures.
- Friedman M. (13/09/1970) *The Social Responsibility of Business is to Increase its Profits*. The New York Times Magazine.
- Carroll A. B. (1991) *The pyramid of corporate social responsibility: Toward the moral management of organizational stakeholders*, Business Horizons, 34, 39-48.

„Europa Creativă”

– programul Uniunii Europene pentru sprijinirea sectoarelor creative și culturale în perioada 2014-2020

Sorin MAZILU*

Recunoscând importanța sectoarelor creative și culturale la dimensionarea produsului intern brut al Uniunii Europene (acestea fiind responsabile de aproximativ 3% din PIB), capacitatea lor de creare de locuri de muncă și de stimulare a dezvoltării regionale, precum și luând în considerare subevaluarea acestora, mai ales în materie de accesare de finanțare și constituirea de capitaluri inițiale, Comisia Europeană a instituit programul *Europa Creativă* (2014-2020)[†].

Acesta unește programele anterioare (MEDIA, Cultură și MEDIA Mundus) și, având un buget de aproximativ 1,5 miliarde Euro, urmărește dezvoltarea sectoarelor creative și culturale prin:

- Sprijinirea inițiativelor sectorului cultural (programe de cooperare transfrontalieră, networking, traduceri literare);
- Încurajarea inițiativelor audio-vizual ce presupun dezvoltarea, distribuirea și accesul la materiale audio-vizuale;
- Instituirea unei Punți Trans-sectoriale (incluzând o Facilitate de Garantare și cooperare politică trans-națională).

Din punct de vedere normativ, programul Europa Creativă este reglementat prin Regulamentul nr. 1295/ 2013 al Parlamentului European și Consiliului.

Textul legislativ definește, în cadrul Art. 2, al. 1, sectoarele culturale și creative ca fiind *„toate sectoarele ale căror activități sunt bazate pe valori culturale și/sau expresii artistice și alte expresii creative, indiferent dacă aceste activități sunt orientate sau nu către piață și indiferent de tipul de structură care le realizează și de modul de finanțare a structurii respective. Activitățile respective includ dezvoltarea, crearea, producerea, difuzarea și conservarea bunurilor și serviciilor care constituie expresii culturale, artistice*

* Cercetător post-doctoral la Centrul de Studii Europene al Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași; e-mail: mazilu.sorin@yahoo.com

† Pagina web a programului: http://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/index_en.htm.

sau alte expresii creative, precum și funcțiile conexe, cum ar fi educația sau gestionarea. Sectoarele culturale și creative includ, printre altele, arhitectura, arhivele, bibliotecile și muzeele, artizanatul artistic, audiovizualul (inclusiv cinematografia, televiziunea, jocurile video și multimedia), patrimoniul cultural material și imaterial, designul, festivalurile, muzica, literatura, arta spectacolului, editarea, radioul și artele vizuale”.

Același Regulament precizează obiectivele generale și specifice, pe care programul Europa Creativă le deservește. Astfel, din *perspectivă generală*, este urmărită păstrarea, dezvoltarea și promovarea diversității lingvistice și culturale europene și promovarea patrimoniului cultural al Europei, precum și consolidarea competitivității sectoarelor culturale și creative europene, în special competitivitatea sectorului audiovizualului, cu scopul de a promova o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii sociale. (Art. 3)

Obiectivele specifice se constituie pe patru piloni și vizează:

- Sporirea capacității sectoarelor culturale și creative de a-și desfășura activitatea la nivel internațional sau trans-național;
- Încurajarea circulației trans-naționale a artiștilor și operelor culturale și creative și îmbunătățirea accesului la cele din urmă cu un accent deosebit pe copii, tineri, persoane cu handicap și grupuri subreprezentate;
- Consolidarea sustenabilă a organizațiilor din sectoarele culturale și creative, pe principiul acoperirii geografice și reprezentării sectoarelor echilibrate;
- încurajarea elaborării de politici, a inovării, a creativității, a dezvoltării publicului și a unor noi modele de afaceri și de gestionare prin sprijinirea cooperării politice transnaționale. (Art. 4)

Din punct de vedere structural, *Europa Creativă* însumează trei componente: un subprogram Media, unul Cultură și o componentă trans-sectorială.

Subprogramul Media vizează încurajarea dobândirii și dezvoltării competențelor și abilităților specialiștilor din domeniul audio-vizual prin măsuri de formare, sprijinirea elaborării de opere audio-vizuale europene și a societăților de producție cu acest specific, în special a celor independente, facilitarea co-producțiilor precum și a accesului la manifestări și piețe comerciale, în interiorul sau în afara Uniunii Europene.

Subprogramul Cultură urmărește sprijinirea consolidării competențelor, a abilităților și a know-how-ului actorilor antrenați în

activitățile sectorului cultural și creativ, a cooperărilor trans-naționale, furnizarea de sprijin în vederea consolidării organizațiilor culturale și creative europene și a rețelelor internaționale pentru facilitarea accesului la oportunitățile profesionale, precum și promovarea circulației transnaționale și a mobilității în domeniul cultural, prin încurajarea turneeleor sau a altor manifestări culturale, sprijinirea circulației literaturii europene și a dezvoltării publicului ca mijloc de stimulare a interesului pentru patrimoniul cultural material și imaterial. (Art.12)

Componenta trans-sectorială presupune constituirea unui Mecanism de Garantare pentru sectoarele culturale și creative, în vederea înlesnirii accesului la finanțare a entităților organizaționale cu specific cultural și acordarea de sprijin pentru promovarea cooperării politice transnaționale prin instrumente specifice.

Aflat de abia la începutul perioadei de implementare, programul „Europa Creativă” promite să încurajeze dezvoltarea culturii și a creativității la nivelul Uniunii Europene, oferind, printre altele, sprijin pentru 250.000 de artiști și de profesioniști din sectoarele creative și culturale, prin crearea de punți spre dezvoltarea lor profesională și facilitându-le accesul la noi categorii de public, susținând industria cinematografică prin instrumente de finanțare a cinematografeleor și a producțiilor europene și încurajând traducerea și publicarea de cărți în limbile naționale ale țărilor membre.

Considerând acestea, Europa Creativă va contribui, prin realizarea dezideratelor sale, nu doar la dezvoltarea acestor sectoare specifice ci și la impulsivarea dezvoltării regionale, în ansamblul său, dar mai ales la consolidarea identității europene prin încurajarea schimbului și împărtășirii valorilor culturale ce se regăsesc în spațiul european.

Mulțumiri: Această lucrare a fost publicată cu sprijinul financiar al proiectului „Sistem integrat de îmbunătățire a calității cercetării doctorale și postdoctorale din România și de promovare a rolului științei în societate”, POSDRU/159/1.5/S/133652, finanțat prin Fondul Social European, Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013.

Ucraina în strategiile externe ale Uniunii Europene și Federației Ruse: asociere versus dezintegrare statală?

Andrei SCRINIC*

Evenimentele din Ucraina din preajma summit-ului de la Vilnius au reflectat în mod clar o concurență între Uniunea Europeană și Federația Rusă în partea estică a continentului. În pofida rezervelor exprimate de mai mulți cercetători despre un posibil scenariu de trecere la ofensivă militară a Federației Ruse împotriva fostului stat satelit, instalarea la Kiev în februarie 2014 a unei coaliții proeuropene a determinat epuizarea mijloacelor indirecte de presiune și, în cele din urmă, a provocat recurgerea la forță militară de către Kremlin.

Summit-ul de la Vilnius (noiembrie 2013) a însemnat momentul în care s-a produs o ruptură serioasă a grupului de state Parteneriatului Estic. Evoluțiile din Vecinătatea Estică au confirmat că abilitatea de a promova reforme sub egida UE depinde nu doar de factori interni, dar și de cei externi. Subliniem că Ucraina a fost până la summit-ul de la Vilnius unicul stat din cele trei care au urmat calea asocierii la UE pe teritoriul căreia nu staționau trupe ale unor formațiuni secesioniste. Prin urmare, fiind stat agresor în fața vecinilor săi din spațiul postsovietic, Federația Rusă și-a asumat un rol de pseudopacificator în aceste conflicte militare. Obiectivul final al Kremlinului constă în neadmiterea finalizării procesului de asociere a Georgiei, R. Moldova și Ucrainei la UE, care implică edificarea unor economii de piață și a unor democrații funcționale în aceste state, ceea ce ar periclita controlul Rusiei asupra spațiului CSI.

Încercările UE de a asocia Ucraina prin tradiționalele sale politici și instrumente în acest context sunt complicate de desfășurarea *de facto* a unui război dintre forțele guvernamentale ucrainene și insurgenții propuși. Declarațiile oficialilor europeni se limitează însă la exprimarea îngrijorărilor privind implicarea Rusiei în afacerile interne ale Ucrainei și desfășurarea unui război fățiș în estul Ucrainei. Incapacitatea UE de a-și impune poziția în relațiile cu Federația Rusă a fost unul dintre factorii care a favorizat revenirea Kremlinului nu doar la șantajul economic, ci și la utilizarea forțelor militare la care a recurs în mai multe conflicte în spațiul postsovietic.

* Universitatea de Stat din Moldova.

În acest context, ministrul Afacerilor Externe al Poloniei, Radoslaw Sikorski a menționat că, dacă UE ar fi fost mai decisă după anexarea Crimeii de către Rusia din februarie-martie 2014, ar fi putut evitat conflictul din regiunea Donbas. În opinia oficialului polonez, sancțiunile severe l-ar fi oprit din start pe Vladimir Putin în aplicarea scenariului său privind Ucraina și alte state exsovietice. Or, pragmatismul european în relațiile cu Rusia, determinat în special de vulnerabilitatea energetică a UE, a lăsat Georgia în 2008 față în față cu ambițiile imperialiste ale vecinului său nordic.

După anexarea Crimeii, în Europa au apărut mai multe voci, în frunte cu comisarul pentru Extindere, Ștefan Füle, care susțineau ideea de a oferi o perspectivă clară pentru Ucraina în parcursul său european. Oricum, Consiliul European din 20–21 martie 2014 a culminat cu semnarea asocierii „politice” a Ucrainei la UE, ceea ce însemna de fapt doar un prim-pas în apropierea acestei țări cu Occident. Deși liderii europeni au fost preocupați de atingerea obiectivelor Strategiei Europa 2020 și definitivării uniunii bancare, Ucraina rămânea una dintre cele mai importante probleme pe agenda relațiilor externe ale UE. Astfel, liderii statelor membre și-au reiterat poziția de susținere a guvernului proeuropean prin încurajarea reformelor necesare și a integrității teritoriale. În această ordine de idei, Comisia a prezentat un plan de ajutor de peste 11 miliarde de euro pentru stabilizarea macroeconomică și dezvoltarea Ucrainei, urmat de deblocarea asistenței financiare anunțate de FMI, odată cu oferirea din partea UE a unor reduceri importante la taxele vamale în valoare de peste 500 de mil. de euro pe un an. În același timp, oficialii europeni au condamnat acțiunile destabilizatoare ale Rusiei și au inițiat înghețarea colaborării cu Moscova în mai multe organizații internaționale.

Totuși, deschiderea unilaterală a Pieței Unice pentru mărfurile ucrainene și asistența financiară din partea UE nu sunt un cadou necondiționat pentru guvernul de la Kiev, care ar trebui să îndeplinească criteriile stricte și obiectivele stabilite de Acordul de Asociere. Constatăm că statele Parteneriatului Estic sunt elevi care învață anevoios lecțiile europene, în special, la capitolul reformelor instituționale și a sistemului judiciar, combaterea corupției și utilizarea resurselor administrative. Tranziția spre democrație și economia de piață în Ucraina are destule deficiențe, amplificate de implicarea forțelor de destabilizare dirijate de Moscova.

Cu toate avertizările primite din partea Occidentului, Putin a recurs în cazul Ucrainei la același scenariu aplicat în conflictele militare cu Georgia și Republica Moldova: susținerea unor societăți și organizații filoruse, infiltrarea și aprovizionarea unor detașamente paramilitare separatiste și, în final, introducerea de regimente ale armatei regulate cu statut de pacificatori. Însă,

în cazul Crimeii, liderul de la Kremlin a mers până la capăt, anexând în mod oficial o parte a teritoriului al unui stat din vecinătate, permițându-și să aprecieze reîntoarcerea pământului „istoric” la Rusia „fără vărsare de sânge”. Din acest moment pare verosimilă destăinuirea lui Putin față de președintele G.W. Bush la summit-ul de la Soci din 2008 care pune sub îndoială entitatea statală a Ucrainei. În plus, Putin ar fi avertizat pe americani că dacă acceptă aderarea Ucrainei la NATO ea își va pierde teritoriile „dăruite de noi” – Crimeea și regiunea Donbas.

La nivel de declarații, reacția UE și SUA față de anexarea Crimeii a fost una destul de dură. Acțiunea Rusiei constituie o gravă sfidare a Dreptului Internațional și a sistemului de pace stabilit după 1945 (un stat european nu a mai fost atacat de altul), inclusiv a Memorandumului de la Budapesta, care proclama Rusia drept stat-garant al inviolabilității hotarelor Ucrainei odată cu lichidarea arsenalului nuclear al țării.

Pe 9 aprilie 2014, Înalțul Reprezentant al UE pentru afaceri externe și politica de securitate, Catherine Ashton, a declarat că Uniunea susține eforturile Kievului de a stabili situația în regiunile de est ale țării prin intermediul operațiunii antiteroriste. Această declarație a fost susținută și de președintele Consiliului European, Herman Van Rompuy, care opina despre necesitatea regândirii relațiilor UE cu Rusia după un deceniu de parteneriat. Drept urmare, UE a introdus sancțiuni personale împotriva celor 107 funcționari și jurnaliști ruși care s-au făcut vinovați de escaladarea situației în Ucraina și participarea activă la războiul informațional inițiat de Kremlin.

Succesul mic obținut de Republica Moldova privind abolirea vizelor cu majoritatea statelor membre ale UE pe 28 aprilie 2014 a reprezentat un imbold real pentru alte state din Vecinătatea Estică. Astfel, Ucraina a intensificat eforturile pentru respectarea condițiilor UE la acest capitol. Prin urmare, utilizarea principiului „more for more” poate oferi mai multe rezultate în scopul asigurării integrării economice în UE și a normelor democratice pe fundalul alegerilor anticipate în Rada Supremă. De menționat că parlamentul ucrainean până la momentul actual a tergiversat mai multe decizii importante privind schimbările fundamentale în sistemul instituțional și cursul proeuropean al Kievului, precum și pregătirea eficientă a Ucrainei în războiul nedeclarat de Rusia.

Acțiunile Moscovei, precum și încercările multiple de a sfida statele din „străinătatea apropiată” nu a rămas fără consecințe adverse. Drept urmare, un eveniment important a constituit semnarea acordurilor de asociere pe 27 iunie 2014 cu Georgia, R. Moldova și Ucraina (partea economică) la UE. Acest moment a marcat trecerea de la simpla cooperare cu UE la asocierea politică

și integrarea economică. Ratificarea și implementarea acestor acorduri va aprofunda ruptura produsă între statele Parteneriatului Estic care, din acest moment, au mai puține posibilități de a oscila între UE și Rusia și de a recurge la practici frauduloase de utilizare a asistenței europene combinate cu consolidarea regimurilor care promovează o politică externă duplicitară.

În ce privește situația din Ucraina, Consiliul European a convenit să creeze un mecanism de verificare, monitorizat de OSCE, pentru încetarea focului și revenirea sub controlul guvernului de la Kiev al frontierelor din estul țării. Un moment important reprezintă cererea de eliberare a ostaticilor și schimbul de prizonieri, precum și punerea în aplicare a planului de pace al președintelui Poroșenko. La reuniunea specială din 16 iulie 2014, Consiliul European a decis să extindă sancțiunile de călătorie și înghețare a activelor a încă 11 persoane inculcate de acțiuni de destabilizare a Ucrainei. Concomitent, Banca Europeană de Investiții a încetat finanțarea proiectelor din Rusia, UE a declarat că susține dreptul Ucrainei în războiul prețurilor la gazele naturale rusești.

Putem conchide că obiectivul final al Kremlinului constă în neadmiterea finalizării procesului de asociere a Georgiei, R. Moldova și Ucrainei la UE, care implică construirea unor economii moderne de piață și democrații în aceste state, ceea ce ar periclita controlul Rusiei asupra spațiului CSI. De fapt, spre deosebire de UE unde dezvoltarea și interdependența economică asigură pacea între foștii rivali, CSI (chiar și Uniunea Eurasiatică) reprezintă o zonă de liber schimb slab dezvoltată, care păstrează pericolul conflictelor militare în cazul neconcordanței intereselor statelor mici cu ambițiile imperiale ale Kremlinului.

Prin urmare, Rusia, odată cu pierderea controlului asupra guvernului de Kiev, încearcă să dinamiteze calea asocierii Ucrainei la UE, utilizând, în cele mai „bune” tradiții ale serviciilor secrete ruse resursele militare, pentru contura hotarele proiectului „Novorosia” până la Nistru și Dunăre. Astfel, Ucraina, fără sprijinul militar direct al Occidentului, ar putea să-și piardă definitiv statutul de putere maritimă. Totuși, această presupune are la bază și aventura recentă cu secesiunea și anexarea Crimeii, în urma căreia susținerea de către populația Rusiei a politicilor agresive ale Kremlinului a atins cote maxime (peste 84% din respondenți, conform sondajelor sociologice recente) în ultimii ani. Instalarea unui regim autoritar poate duce la acțiuni tentante de restabilire a fostului imperiu sovietic, care, fără Ucraina și controlul asupra spațiului nord-pontic, limitează influența Moscovei preponderent spre spațiul eurasiatic.

Pe de altă parte, lecțiile Euromaidanului, deocamdată, nu au fost învățate și, drept urmare, Ucraina pierde războiul cu regimentele armatei ruse

și separatiștii locali din cauza dezorganizării, corupției care persistă la toate nivelele guvernării și a sabotării, ceea ce se răsfrânge direct asupra armatei ucrainene lipsită de armament și echipament militar necesar pentru a duce lupte în războiul de tip hibrid desfășurat de Kremlin.

Situația internă a Ucrainei se complică și din cauza crizei economice și financiare, care păștea această țară în ultimii ani, urgentată de embargoul rusesc asupra mărfurilor ucrainene. Drept urmare a pierderii a circa 30% din exporturi spre Rusia, piața europeană internă a fost deschisă unilateral pentru industria ucraineană, însă aplicarea standardelor europene limitează creșterea semnificativă a comerțului cu UE. Problemele de ordin economic au un impact negativ, astfel că se tergiversează intrarea în vigoare ale prevederilor Acordurilor de Asociere și de Liber Schimb cu UE.

Totodată, Ucraina ca și toate statele Parteneriatului Estic au multe reminiscențe ale trecutului sovietic, propriu elitelor naționale. Sistemul instituțional păstrează multe deficiențe pe fundalul infiltrarea oligarhilor la guvernare, precum și împărțirea sferelor de influență în regiunile Ucrainei urmate de consolidarea armatelor personale. Preluarea normelor europene se face adesea în mod formal, în realitate, toate reformele substanțiale sunt imitate de elitele pseudoeuropene. În acest proces, cu siguranță, au o parte de responsabilitate și instituțiile europene responsabile de monitorizarea progreselor acestor țări, dar, adesea, datorită mizelor geopolitice, „păcatele” sunt iertate pentru înfățișarea unei atitudini loiale proeuropene. Acest fenomen corupe cu siguranță întreaga imagine a UE și a valorilor sale.

În concluzie, putem afirma că UE nu apare deocamdată pe scena internațională drept actor important, capabil să-și impună interesele în raport cu Rusia care acționează utilizând forță militară. Nici Comisia, nici reuniunile Consiliului European, prin aplicarea unor sancțiuni împotriva demnitarilor ruși sau a companiilor rusești, nu reușesc să influențeze în mod însemnat politica Kremlinului față de Ucraina și alte state est-europene. Moscova, prin susținerea partidelor extremiste din statele membre ale UE, utilizând coruperea unor funcționari europeni, încearcă să dinamiteze Uniunea ca entitate în politica internațională. Totuși, există tendințe pozitive referitor la coordonarea acțiunilor în politica externă a UE: toate statele au condamnat practicile de intimidare și acțiunile militare dirijate de Rusia în partea estică a Ucrainei, un lucru, mai puțin probabil acum cinci-zece ani (să ne amintim de reacția timidă a UE față de ofensiva militară în Georgia din 2008). Este un lucru extrem de important că statele membre încearcă să vorbească tot mai mult într-o singură voce la capitolul sancțiuni economice, deoarece elitele naționale înțeleg că conflictul militar din Ucraina afectează în mod direct UE, în special, noii membri din Est.

Astfel, regimul Putin a contribuit, în mod substanțial, la adaptarea UE și NATO față de noile „vechi” provocări parvenite de la Răsărit. Dacă ajutorul multilateral al Occidentului pentru Ucraina nu va implica cooperare și asistență în domeniul militar, această țară va rezista cu greu la o amplă ofensivă armată a Moscovei. Implicațiile acestor evenimente vor avea repercusiuni nefavorabile și pentru securitatea statelor din regiunea cuprinsă între Marea Baltică și Marea Neagră (printre care și România) și, probabil, pot apărea noi victime ale proiectelor geopolitice eurasiatice, precum ar Republica Moldova.

Bibliografie

Association Agreement between the European Union and its Member States, of the one part, and Ukraine, of the other part. În Official Journal of the European Union, L 161/3, 29.05.2014. http://eeas.europa.eu/ukraine/docs/association_agreement_ukraine_2014_en.pdf

Regulamentul (UE) NR. 259/2014 al Parlamentului European și al Consiliului din 3 aprilie 2014 În Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, L 105/9, 08.04.2014. http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=OJ:JOL_2014_105_R_0002&from=EN

Sikorski, Radoslaw (2014) *If Poland is hawkish on Ukraine, is Russia a dove?* <http://www.euractiv.com/sections/poland-ambitious-achievers/sikorski-if-poland-hawkish-ukraine-russia-dove-308392>

*Despre Centrul de Studii Europene al
Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași*

Centrul de Studii Europene (CSE) funcționează ca departament interfacultăți în cadrul Universității „Alexandru Ioan Cuza” Iași, asociind resurse din domenii diferite ale studiilor europene (economie, drept, istorie, științe politice și administrative, geografie, dezvoltare regională, altele) în realizarea unor programe specifice de educație, cercetare, formare profesională, documentare/informare. Centrul funcționează din anul 2000, ca rezultat al participării UAIC la proiectul PHARE RO 9706-01-02 "Înființarea de Centre de excelență în Studii Europene".

Prin valorificarea expertizei în domeniu și prin dezvoltarea de parteneriate, CSE susține dezvoltarea dimensiunii europene a programelor de educație și formare profesională din mediul universitar, contribuie la o mai bună cunoaștere a UE și a procesului de integrare, promovează excelența în educația și cercetarea în studii europene.

Centrul organizează programe de educație și formare profesională prin studii interdisciplinare și specializate de master și cursuri postuniversitare de scurtă durată, realizează cercetări și oferă consultanță în domeniul studiilor europene, participă la programe naționale și internaționale de cooperare în educație și cercetare, promovează informarea, dezbateră și dialogul cu privire la Europa și procesul de integrare prin conferințe, seminarii, publicații de specialitate. În realizarea diferitelor programelor derulate, CSE colaborează cu profesori și cercetători din departamentele UAIC, din instituții similare din România, din state membre UE sau din țări terțe, dezvoltă parteneriate cu instituții publice și organizații, acționând ca element de conexiune între mediul academic, factorii de decizie politică și mediile locale, respectiv regionale de afaceri.

Începând cu anul 2009, CSE a fost integrat în rețeaua Centrelor de excelență Jean Monnet. Aplicarea proiectului urmărește **constituirea unei platforme de competente academice și profesionale de înalt nivel asupra problematicii europene în perspectiva interdisciplinara.**

Obiectivele specifice ale proiectului sunt:

- integrarea competențelor multidisciplinare în studii europene ale universității și valorificarea superioară a potențialului didactic și de cercetare, precum și creșterea vizibilității resurselor la nivel european și național;
- promovarea și susținerea performanței și a excelenței în domeniul educației și al cercetării în studii europene;
- deschiderea către societatea civilă prin promovarea conceptului „Universitatea în societate”;
- formarea unei noi generații de specialiști în domeniul studiilor europene capabili să genereze valoare adăugată la nivel european în procesul de învățămînt, în domeniul cercetării, al dezvoltării instituționale și al promovării cooperării europene inter-universitare;
- dezvoltarea parteneriatului și cooperării cu alte universități din Uniunea Europeană, cu universități din țări terțe, dar și cu actori ai societății civile;
- generarea de noi oportunități pentru transfer de cunoaștere și expertiza la nivel european și internațional prin participare la proiecte și rețele de cercetare (în principal, în cadrul FP7 și al programelor JM)
- creșterea complementarității între cercetare și educație, precum și creșterea gradului de raportare a programelor/activităților universitare în domeniul studiilor europene la nevoile societății civile, cu impact din perspectiva obiectivelor programului LLP (de formare profesională, de cunoaștere și înțelegere a procesului de integrare europeană, de adaptare a activităților la cerințele unui mediu înalt competitiv, de dezvoltare a sentimentului de apartenență la cetățenia europeană, promovarea dialogului intercultural, etc)
- stimularea interesului pentru cunoaștere, educație și formare profesională în domeniul studiilor europene prin noi oportunități, atractivitate, adaptabilitate la cerințele pieței, ale mediului de afaceri.

CSE coordonează începând cu anul 2008 activitatea Centrului de Documentarea Jean Monnet al UAIC Iași (componenta a rețelei Europe Direct). Rețeaua Centrelor de Documentație Europeană (CDE), parte a activităților publice de informare ale Comisiei Europene cunoscute sub denumirea *EUROPE DIRECT*, are rolul de a promova și consolida studiile și cercetarea în domeniul integrării europene. Rețeaua lansată în 1963 este compusa din peste 400 CDE în cele 27 state membre. CDE funcționează în cadrul universităților, institutelor universitare sau institutelor de cercetare și

sunt înființate prin acord scris între Direcția Generală Comunicare a Comisiei Europene și reprezentantul structurii gazdă.

Rolul CDE este de a promova studiul și cercetarea în domeniul integrării europene, oferind informații despre UE și politicile sale mediului academic și publicului larg, participând la dezbaterile despre UE alături de alte rețele de informare europeană. Un CDE cataloghează/ indexează publicațiile UE într-o singură colecție și oferă acces la publicații europene electronice.

Centrul de Studii Europene promovează dimensiunea europeană a educației și formării profesionale, dezvoltă cercetarea în domeniul studiilor europene, contribuie la o mai bună cunoaștere și înțelegere a procesului de integrare europeană și a exigențelor de participare a României la acest proces din perspectivă multi și interdisciplinară.

Pentru mai multe informații consultați siteul nostru:

www.cse.uaic.ro